

EN RAPPORT FRÅN ANDALUSIEN OCH EXTREMADURA

28 MAJ – 8 JUNI 2014 MED FOKUS PÅ TROLLSLÄNDOR

Magnus Billqvist Ola Elleström Helena Lager Annica Nettrup

Innehåll

Allmänt om resan

- Deltagare 3
- Ungefärlig resrutt 3

Resedagbok

- 28 maj: Dipp, lagrad öl och suverän rioja 4
- 29 maj: In i den naturliga katedralen 5
- 30 maj: i Professor Drövels anda 6
- 31 maj: Playa de Chameleon 6
- 1 juni: Men...den ska inte finnas här! 7
- 2 juni: (H)ola! 8
- 3 juni: Vackra floders dag 8
- 4 juni: På spaning efter panterlo 10
- 5 juni: Eufori! 11
- 6 juni: Närgångna gamar 12
- 7 juni: Hej Irene! 13
- 8 juni: Hemfärd och tågstrejk 14

Kort om några lokaler

- Tebaravinen 15
- Cano del Guadiamar 15
- Laguna Salada de la Zorrilla 15
- Rio Hozgarganta, Jimena de la Frontera 15
- Rio Guadiaro, San Pablo de Buceite 16
- Arroyo de Salado, Osuna 16
- Rio Sotillo, Azuaga 16
- Rio Hurdano upp- och nedströms Nunomoral 17
- Kameleont: El Portil – Punta Umbria 17
- Panterlo: kring Rio Jándula, Sierra de Andújar 17

Observerade arter

- Trollsländor 18
- Fåglar 20
- Grod- och kräldjur och däggdjur 22

Litteratur och referenser 23

Omslaget: Hane smalbandad rökslända *Brachythemis impartita*, blåskata, Tebaravinen och skylt som varnar trafikanter för att det kan komma panterlo på vägen. **Försättsblad:** Teneral ljusröd ängstrollslända *Sympetrum meridionale*. **Baksidan:** Skymning i El Rocio, trådsländan *Nemoptera bipennis*, flodvandring, stenflodtrollslända.

Allmänt om resan

Denna rapport är en förhållandevis enkel dito sammanfattning mest för vårt eget höga nöjes skull. Har du frågor eller kommentarer på innehållet så kontakta oss gärna. För mer info allmänt om Spanien rekommenderas en titt i vår litteraturlista i slutet eller att söka på mer aktuella reserapporter på nätet.

Målet var först och främst att se trollsländor, men också att göra det och avnjuta natur, mat och dryck i ett lagom tempo. Upplevelser kopplade till natur utan stress. Pragmatisk planering efter väder, tycke och smak.

Vi delade upp det praktiska med hyrbil, boende, kartor etc.

Deltagare

- Magnus Billqvist, Lund (*huvudförfattare av rapporten, bilder där inget annat anges, nås på magnus.billqvist@gmail.com*)
- Ola Elleström, Malmö
- Helena Lager, Gårdby
- Annica Nettrup, Klågerup

Ungefärlig resrutt

• Dag 1: 28 maj Skåne – Kastrup – Madrid – Sevilla – Arroyo del Lavadero, Marchena – La Lantejuela (Laguna de Consuegro, Laguna de la Ballestera, Laguna Verde de Sal, Arroyo de Calderón, Laguna de la Turquilla) – Arroyo de Salado, Osuna – Estepa.

• Dag 2: 29 maj Estepa – Laguna de Fuente de Piedra – Laguna Dulce – Tebaravinen – scenic route via Ardales och Álora till Antequera – Meson las Pistolas, Villanueva de Algaidas.

• Dag 3: 30 maj Meson las Pistolas, Villanueva de Algaidas – Rio Genil, Cuevas Bajas – småvägar genom olivlundar till Cuevas de San Marcos – Rio de la Hoz, Embalse de Iznajar – Arroyo de Solecho, Embalse de Iznajar – Rute – Cristina, El Rocio.

• Dag 4: 31 maj Cristina, El Rocio – Rocino – Azebuche – Marismas del Odiel – El Portil – Cristina, El Rocio.

• Dag 5: 1 juni Cristina, El Rocio – centrala delarna av Doñana via Villamanrique till Jose Valverde – Sevilla via Isla Mayor och Coria del Rio – Almonte – Acebuche – nattskärra NO El Rocio – Cristina, El Rocio.

• Dag 6: 2 juni Cristina, El Rocio – centrala delarna av Doñana via Villamanrique till Jose Valverde – Isla Mayor – Cañada de los Pájaros – färja över Guadalquivir i Coria del Rio – småvägar ut till A-4/E-5 söder om Dos Hermanas – Laguna Salada de Zorrillo – Laguna de Medina – Alcalá de los Gazules.

• Dag 7: 3 juni Alcalá de los Gazules – scenic route A-375 och A-331 – Rio Hozgarganta, Jimena de la Frontera – Rio Guadiaro, San Pablo de Buceite – Arroyo Hondo, OSO Algotocin – Grazalema.

• Dag 8: 4 juni Grazalema – Ronda – Rio Guadalquivir, Arriate – Rio Guadalete, Valgodonales – Arroyo de Salado, Osuna – Los Pinos, NO Andújar – Rio Jándula, Sierra de Andújar – Los Pinos.

• Dag 9: 5 juni Los Pinos – Rio Jándula, Sierra de Andújar – Los Pinos – Rio Sotillo, Azuaga – stäppskådning – Hostal de Panaderia, Benquerencia de la Serena.

• Dag 10: 6 juni Hostal de Panaderia, Benquerencia de la Serena – stäppskådning – Embalse vid Cáceres – Monfragüe – Malpartida de Plasencia – Plasencia – Hotel Rural Puerta de Monfragüe.

• Dag 11: 7 juni Hotel Rural Puerta de Monfragüe – Monfragüe – träpkskådning kring Trujillo – Pinofranqueado – Rio Hurdano mellan Rubiaco och Cerezal – Ávila.

• Dag 12: 8 juni Ávila – Madrid – Kastrup – Skåne.

Resedagbok

Ort och lokalnamn el motsv i **fetstil**. Nya resarter och vetenskapliga namn *kursiva*. Vetenskapligt namn första gången en trollslända utan officiellt svenskt namn ses. Alla nya fågelresarter nämns, dock inte alla första dagen då det skulle bli så mycket.

28 maj: Dipp, lagrad öl och suverän rioja

Skåne – Kastrup – Madrid – Sevilla – Arroyo del Lavadero, Marchena – La Lantejuela (Laguna de Consuegro, Laguna de la Balletera, Laguna Verde de Sal, Arroyo de Calderón, Laguna de la Turquilla) – Arroyo de Salado, Osuna – Estepa.

Annica, Helena och Magnus tar sig till **Kastrup** i arla morgonstund för flyg till **Madrid**. Byte där mot **Sevilla**, där vi hämtade ut hyrbil. *Blek tornseglare* blir första fågelarten på resan, förutom *skata*, *hussvala*, *ladusvala* och *gråsparv* sedda inifrån terminalen i Madrid. Vi drar genast österut för att utnyttja de timmar som är kvar av dagen och siktar på ett första stopp i Marchena.

Nästan allt är nytt från bilen (*svart stare*, *grönfink*, *tamduva*, *turkduva*, *tornseglare*, *tornfalk* t ex) men det är först när vi kör av från motorvägen och verkligen kommer ut i landskapet som det börjar hända grejer. *Blåkråka*, *tornfalk*, *biätare*, *kalanderlärka*, *toflärka*, *sånglärka*, *vit stork* och *rödvingad vadarsvala* är några av arterna som ses.

Vi stannar till intill en extremt torftig park och knallar ner till **Lavaderobäcken** i utkanten av **Marchena**. Det känns lite som en soptipp, men vi ser direkt "*kopparfärgad jungfruslända*" (*Calopteryx haemorrhoidalis*) och "*epålettsjötrollslända*" (*Orthetrum chrysostigma*) som bjuder på riktigt fina obsar. *Gulhämpling*, *grässångare* och *macchiasångare* sjunger och *steglits* drar över. Bäckens är tyvärr svåråtkomlig så vi överger den rätt snabbt för andra äventyr. Annars är bäcken en av blott två lokaler vi har för "*gulvingad sjötrollslända*" (*Orthetrum nitidinerve*),

Resans första "*epålettsjötrollslända*" *Orthetrum chrysostigma* sågs på resans första stopp. Arten är ganska allmän längs rinnande vatten. Här en hane.

men vi vet att vi kommer att ha vägarna förbi igen om vi inte hittar den på det andra stället.

Vi drar mot **La Lantejuela** som är ett stort öppet och tämligen torrt område. Vi lyckas pricka siestan så inget är öppet, så trots torra strupar och tomma magar skådar vi oss vidare. Torra är också de småsjöar vi kollar av, eller svåråtkomliga, som vassjön **Laguna de la Turquilla** längs vägen. I ärlighetens namn är vi väl också lite för trötta, törstiga och hungriga för riktiga äventyr, så vi fortsätter. **Calderonbäck-en** innehåller i alla fall vatten, men inga trollsländor. Men vi hänger inte läpp för det, för vi får med oss fina obsar av arter som kärrsköldpadda, *ängshök*, *brun glada*, *kornsparv*, *sandtärna*, *turturduva*, *rörhöna*, *gräsand* och *ormvråk*.

I **Osuna** shopper vi loss mat för både stunden och frukost, innan vi kastar oss över den läckra **Saladobacken** alldeles sydost om staden. Tyvärr är det nu rätt sent och det blåser en hel del, så de tilltänkta trollsländorna lyser helt med sin frånvaro. Det här var den enda andra lokalen vi hade för "gulvingad sjötrollslända" men – återigen – så vet vi att vi kommer att passera här igen senare, när Ola gjort oss sällskap. *Spansk sparv*, *svarthakad buskskvätta*, *cettisångare* och *törnsångare* är nya fåglar.

I **Estepa** längs väg A-92 tar vi in på ett lagom skönt hak, och knallar efter en stund iväg för att hitta en öppen restaurang. Det gör vi också, men vi är alldeles för tidigt ute, inget öppnar sitt kök förrän tidigast 20.30, så vi hänger i baren så länge. Väntan är bra för aptiten men väntan visar sig också vara bra för restaurangen visar sig vara den kanske allra bästa på hela resan. Med panoramautsikt över hela dalen nedanför hänförs vi av lagrad öl, suverän rioja och trillande *svart rödstjärts*-sång, helt ensamma i restaurangen. Artgenomgång och whisky följer därefter på hotellet, i säng ca 23.30.

Under dagen två arter trollsländor och 41 arter fåglar.

29 maj: In i den naturliga katedralen

Estepa – Laguna de Fuente de Piedra – Laguna Dulce – Tebaravinen – scenic route via Ardales och Álora till Antequera – Meson las Pistolas, Villanueva de Algaidas.

Väcks av galet ladusvaletjatter i gryningen men somnar om och möter de andra över en kopp kaffe vid nio. Mot sydost till **Laguna de Fuente de Piedra**, där frukost intas innan vi ger oss ut och vandrar.

Gott om fågel, inte minst *större flamingo*, 1000-tals, lätt, men flest på aphåll så lusten att leta mindre flamingo bland dem avtar väldigt fort. *Skäggtärna*, *silkeshäger*, *brunand*, *styltlopare*, *skärfläcka*, *skedand*, *spovsnäppa*, *kärrsnäppa*, *större strandpipare*, *smådopping*, *svarthalsad dopping*, *gravand*, *kopparand*, *sothöna*, *tofsvipa*, *skrattnås*,

medelhavstrut, *rostgumpssvala*, *gulärta*, *sädesärta*, *trastsångare*, *polyglottsångare*, *sammethätta*, *rödhuvad törnskata*, *kaja*, *hämpling* med flera arter ses. En bra fågelokal helt enkelt.

Kaspisk bäcksköldpadda ses mycket fint, och efter en stund hittar vi även en del trollsländor. De flesta ses dock på håll, inifrån gömslena, vilket skulle visa sig vara ett återkommande tema på de platser där lokalerna iordningsställts för besökare. Det är helt enkelt svårt på många håll att komma åt vattnen. *Karmintröslända*, *mindre kejsartrollslända*, *blå kejsartrollslända*, *bred trollslända* och *större sjötrollslända* ses. På väg tillbaka får vi en kort närobs på en hona *blåpannad sjötrollslända*. En eller två *minervaugglor* håller hov kring parkeringsplatsen medan vi äter glass och dricker blaskigt automatkaffe.

Vi kör sydväst på mindre vägar mot **Laguna Dulche**, där vi parkerar en bit från gömslet och går runt det och ut på stranden. Det blåser ganska mycket så vi söker lä och trollsländor. Medan vi gör det ser vi *skäggdopping*, *mindre strandpipare* och *härfågel*. Det blir till slut rätt fina obsar och fotolägen på "*bågfläckslända*" (*Ischnura graellsii*), mindre kejsartrollslända, större sjötrollslända, *sjöfläckslända* och *vandrande ängstrollslända*.

I närbelägna **Campillos** tar vi ut pengar och lunch intas i P-ficka intill **Tebaravinen**. Därefter tar vi oss ner i denna fina plats. Det är lite som att stiga in i en naturlig katedral. Det är rogivande med stillsamt, rinnande vatten, ekande fågelrop och hett i solen, samtidigt som vattnet svalkar. Algerisk sandlöpare ses fint, den första av många under resan. *Gåsgam*, *gök*, *alpsglare*, *klippssvala*, *forsärta*, *blåtrast* och *alpkråka* är nya och uppskattade fåglar.

Mest uppmärksamhet och mest uppskattat är dock "*eldbandad obelisk*" (*Trithemis kirbyii*), som kan ses på samma sten som "epålettsjötrollslända" och karmintröslända. Blå kejsartrollslända, blåpannad sjötrollslända och mindre kejsartrollslända ses också.

Vi drar vidare mot sydost och tar kaffe-, öl- och portvinspaus i **Ardales**, innan vi svänger in på "The Scenic Route" som vindlar sig söderut och sedan mot nordost efter Álora. Inte mycket att se mer än utsikter från och över bergen, men nya researter blir det i form av *grå flugsnappare*, *stjärtnes*, *svartnes*, *nötskrika* och *bofink*.

I **Antequera** provianterar vi och i **Villanueva de Algaidas** tar vi in på Meson de Pistolas(!). Strax innan dess har vi sett de första *blåskatorna* och horder (nåja) med ängshökar. Middag intas i lugn och ro på Meson de Pistolas och ännu en gång är vi ensamma i restaurangen, som är minst sagt pikant och rustikt inredd med gamla redskap, uppstoppade djur med mera.

Artgenomgång på ett av rummen. I säng ca 23.30. Under dagen elva arter trollsländor och 73 fåglar. 12/85 totalt.

30 maj: i Professor Drövels anda

Meson las Pistolas, Villanueva de Algaidas – Rio Genil, Cuevas Bajas – småvägar genom olivlundar till Cuevas de San Marcos – Rio de la Hoz, Embalse de Iznajar – Arroyo de Solecho, Embalse de Iznajar – Rute – Cristina, El Rocio.

Samling 08.00 för avfärd mot **Rio Genil** vid **Cuevas Bajas**. Platsen, som rekats fram på flygbilder, visar sig utgöra ett gömsle med utsikt över floden. Den senare är här på båda sidor annars täckt av galleriskog. Många nya researter uppenbarar sig före, under och efter frukosten i gömslet: *trädgårdsträdskrypare*, *strömstare*, *gårdsmyg*, *järnsparv*, *sydnäktergal*, *svarthätta* och *talgoxe*. Vi knallar runt i området där alla pölar utom en som syns på flygbilderna visar sig vara torra. Vi ser *pungmes*, "*blek flodflickslända*" (*Platynemis latipes*) och reprinter som "*bågflickslända*", sommargylling, macchiasångare, cettisångare, rostgumpsva och kaspisk bäcksköldpadda.

Vi kör på vindlande småvägar genom olivodlingar mot **Cuevas de San Marcos**. Blåskator ses här och var och en *trädnäktergal* hoppar kort på vägen. Kaffepaus tas i byn innan vi passerar ovanpå det imponerande dämnet som bildar **Embalse de Iznajar**. Via **Rute** når vi **Rio La Hoz**, som rinner ut i en mycket tilltalande vik av Iznajar. Vi ser dock fler döda fiskar som flyter med buken upp än vi ser trollsländor, endast några enstaka större sjötrollsländor och "*bleka flodflicksländor*" hittas. *Vassångare* surrar, turturduvor kuttrar, härfåglar uppar och en pärlödlasolar på vägen.

Nästa planerade stopp är den **nordöstra viken av Iznajar**, men den visar sig vara omöjlig att nå på de vägar som syns på flygbilderna. Vi bestämmer oss då för att vandra längs en bäck som rinner ut i viken. Det är svalt, fint, skuggigt och rätt spännande, känner oss inte lite som vi är i en episod av Professor Drövels hemlighet, men det är få trollsländor och bitvis svårforcerat och taggigt. *Kungstrollslända* av den fina underarten *algirica*, "*epålettsjötrollslända*", "*kopparfärgad jungfruslända*", sammethätta, sydnäktergal, turturduva, rostgumpsva och diverse ödlor ses. Till slut tar det stopp, så vi beslutar oss för att gå tillbaka trots att vi inte nått ut till viken. Det visar sig då att bäcken meandrar så kraftigt att vi inte alls kommit så långt vi trott, så promenaden tillbaka går fort.

Vi åker tillbaka och intar lunch i **Rute**. Vi beslutar oss där för att inte åka vidare mot sydost utan istället styra kosan redan nu mot väst för mer tid i Coto Doñana. Vi drar på större och bättre vägar mot **Sevilla**. Röd glada, brun glada, vit stork med mera ses från bilen innan vi når Sevilla, där vi kör av på fel avfart och in i ett gytter av vägar. Till slut kommer vi rätt. Vi handlar i **Pilas** och ser massor med blåskator, *dvärgörn*, *iberisk varfågel* och *kråka* innan vi når **El Rocio** och tar in på Cristina, där vi har nöjet att få rum med utsikt över lagunen.

I kvällen går vi på promenad i omgivningarna och tittar på *grågås*, *kohäger*, *gråhäger*, *skedstork*, *purpurhöna*, *rödbena*, flamingos, vadarsvalor med mera. I blåsten har

en del trollsländor tryckts in i strandkanten och karmintrollslända, vandrangstrollslända och "*bågflickslända*" ses fint. Vi plåtar i El Rocio innan det blir middag, sangria, artgenomgång och murgeckos på hotellets restaurang. I säng ca halv ett. Under dagen åtta arter trollsländor och 67 fåglar. 14/105.

31 maj: Playa de Chameleon

Cristina, El Rocio – Rocino – Azebuche – Marismas del Odiel – El Portil – Matalascanas – Cristina, El Rocio.

Vaknar utvilad strax efter sju och lyssnar till kören av svarta starar och trastsångare, med inslag av *natthäger* och *kattuggla*. Balkongen öppnas upp och lagunens fåglar avnjuts: kopparand, *snatterand*, 100-tals vadarsvalor, stytlöpare med mera.

Frukostsamling kl. åtta men frukosten är inte klar varför vi tar en fotopromenad. Jag har besökt Rom, London, Porto med flera stora metropoler men inget kan mäta sig med fotogeniska lilla

Det finns flera underarter av kungstrollslända på den Pyreneiska halvön. Ssp *algirica* är en av de vackrare, med mycket mer gult i teckningen än vår *boltonii*. Det här är en av häarna som omnämns i texten ovan.

El Rocio. Flera dagar hade kunnat spenderas bara genom att fotografera här. *Purpurhäger* och *rödspov* ses.

Efter frukosten bär det av till **Rocinho** vilket ligger väldigt nära fågelvägen, men då bron är avstängd blir det ändå en liten tripp för att komma dit. Vi vandrar runt nästan helt ensamma från gömsle till gömsle. Många fina obsar av många snygga och fräcka arter som algerisk sandlöpare, murgecko, makaonfjäril, enorma skalbaggar, trådsländan *Nemoptera bipennis* och fåglar som *rallhäger*, *svart stork*, *bronsibis*, *kungsfiskare*, *provencesångare* och *brandkronad kungsfågel*. I vanlig ordning kommer man inte direkt åt vattnen, så större sjö trollslända blir enda trollsländan här.

Vi testar att gå ner mot bron för att komma åt vattnet och utsikten mot **El Rocio**. Det senare går fint, men även här är det avspärrat, så vi får nöja oss med *dvärgrördrom* och utsikten. Istället blir nästa stopp **Acebuche**, där vi matar in blåskator så man nästan kan ta på dem. Vi delar frikostigt med oss av vår lunch och tar kaffe i centralt. "Bågfläckslända" ses i en pytteliten damm.

Vi kör söderut, tankar, och tar kustvägen västerut mot **Huelva**. Helena har turen att se skatgök från bilen, men det är tyvärr omöjligt att stanna just där. Tyvärr gör enorma sanddyner att vi inte ser havet öht längs hela sträckan, trots att vi har det alldeles intill. I Huelva navigerar vi oss igenom oljeraffinaderierna till saltmarsklandet och salinerna som utgör **Marismas del Odiel**.

Det är ganska mycket fågel, men allra bäst är en rätt liten damm, där vi ser flera bra arter fint. Antagligen är det sötvatten där, för många fåglar stannar till och tvättar sig innan de drar ut i marsklandet igen. *Marmorand*, *rödhuvad dykand*, *svartbent strandpipare*, *siltrut*, *rödnäbbad trut* och *småtärna* utgör nya researter. Det blåser rejält, så trollsländorna hukar, men vi ser i alla fall större sjö trollslända, blå kejsartrollslända, mindre kejsartrollslända, karmintrollslända och vandrande ängstrollslända.

Vi tar oss ner till havet till playan nära **El Portil** för en riktig rövare. Vi har läst att europeisk kameleont gärna håller till i en speciell sorts buske och att det finns gott om de buskarna just här. Så medan alla andra besökare plågar sig på stranden kollar vi av dessa buskar. Döm av vår förvåning och glädje när Annica efter bara en liten stund faktiskt hittar en kameleont! Vilken höjdare!

Tillbaka samma väg. Letar förgäves affär i **Matalascanas** men allt är stängt pga siesta. *Fältpiplärka* ses från bilen. Hungriga kör vi istället in i El Rocio och hittar efter några fruktlösa försök ett litet ställe alldeles intill lagunen där vi kan skåla och skåda samtidigt. Promenerar sedan en stund i El Rocio innan vi firar kameleont med en utsökt cava på Cristina. Artgenomgång och middag följer. Annica och Helena gör byn, medan Magnus dricker whisky och skådar från balkongen på rummet.

Endast sex arter trollsländor trots att dagen bestått i ständiga besök vid våtmarker. Det är frustrerande att man inte kommer åt vattnen, vi måste hitta andra platser de kommande dagarna. 92 fåglar. 14/125.

1 juni: Men...den ska inte finnas här!

Cristina, El Rocio – centrala delarna av Doñana via Villamanrique till Jose Valverde – Sevilla via Isla Mayor och Coria del Rio – Almonte – Acebuche – nattskärre NO El Rocio – Cristina, El Rocio.

Frukost vi nio och därefter iväg mot andra delar av Doñana än tidigare. Vi siktar på **Jose Valverde** och vägarna till och från som ska vara spännande. Det börjar med *svartvingad glada*, *rödfalk*, biätare, dvärgörn, blåskata, rostgumpsvala och iberisk varfågel i jordbruksmarkerna efter **Villamanrique**. Diken ger lite trollsländor som "bågfläckslända", större sjö trollslända och karmintrollslända. Risfält ger stytlöpare, silkeshäger, massor med bronsibisar, en hel del skäggtärnor, större strandpipare och någon mindre kejsartrollslända. Det ser dock bättre ut än vad det är för trollsländor, men man kommer åtminstone åt dem ordentligt.

Vi lämnar jordbruksmarkerna och risfälten bakom oss och kommer ut i mer marismas-liknande, marskland igen. Första stoppet där ger mycket överraskande en hane "mörk smaragdflickslända" *Lestes macrostigma*, en art vi helt räknat bort då det enligt både Observado och Dijkstra inte längre finns några kända lokaler för arten i Spanien! Uppenbarligen har de fel, men var kommer den från, det ser inte alls ut som det "ska", då den sitter längs ett helt öppet, djupt och brett dike. Vi skulle dock snart bli varse detta. Samtidigt hittar Helena *kamsothöna*, vilka dock inte behagar visa sig ordentligt.

Direkt efteråt löper vägen parallellt med grunda, riktigt fina, marismas längs en lång sträcka. Vi stannar på måfå och det tar bara några minuter innan vi inser att vi har resans bästa trollsländestopp. 100-tals "mörka smaragdflicksländor" ses snabbt, och här ser det ut som det ska (ett av namnförslagen som framkastades när de togs fram var "marsksmaragdflickslända", och då marsk troligen är det närmaste vårt språk har för det spanjorerna kallar marismas så är det ganska talande). Då vi endast kan blicka över en bråkdel av området som utgör lämpliga miljöer finns här säkert tusen- för att inte säga tiotusentals *macrostigmor*. Kul!

Det är även i övrigt gott om trollsländor, varav många är helt nya på vingarna. Många och riktigt fina obsar fås av *mindre smaragdflickslända*, *vinterflickslända*, *höstmosaikslända*, *större ängstrollslända*, *ljusröd ängstrollslända* och vandrande ängstrollslända. Här skulle vi kunna stanna länge, men vi är något stressade då vi ska hämta upp Ola

i **Sevilla**. Vi drar därför vidare för ett kort stopp med kaffe på Jose Valverde-centrat. Vi hinner i alla fall titta på hägerkolonierna och en *mindre kustflickslända* som irrat sig in i centrat. Markerna på båda sidor av vägen ser efter centrat väldigt giftiga ut, och plötsligt är *ormörn* den vanligaste rovfågeln. Vi stannar dock inte, utan nu är det flygplatsen som gäller.

Planet är nästan i tid och snart är vi på väg alla fyra. Vi tar lunch i **Almonte** och spenderar fruktlöst tid på att hitta en söndagsöppen affär. Vi drar istället raka spåret ner till **Acebuche** för att ge Ola samma chans på blåskateobsar som vi haft, vilket också införlivas. Vi går en kort sväng ner till ett av gömslena som visar sig vara helt onödigt då där inte finns något vatten. *Medelhavsstenskvätta*, rödhuvad törnskata med mera ses från bilen. Vi introducerar **El Rocio** för och checkar in Ola på Cristina, käkar middag och planerar kommande dagar och fräschar upp oss innan det är dags för kvällsutflykt.

Halv tio drar vi ut på nattskärrejaktt längs vägar **NO El Rocio**. Bitvis stör trafiken men det hindrar inte oss från att mellan bilarna höra 2-3 *nattskärror* och någon *rödhalsad* dito. Mission accomplished och cava följer på Cristina innan vi drar oss tillbaka vid halv ett.

Tolv arter trollsländor, 81 fåglar. 21/133.

2 juni: (H)ola!

Cristina, El Rocio – centrala delarna av Doñana via Villamanrique till Jose Valverde – Isla Mayor – Cañada de los Pájaros – färja över Guadalquivir i Coria del Rio – småvägar ut till A-4/E-5 söder om Dos Hermanas – Laguna Salada de Zorrillo – Laguna de Medina – Alcalá de los Gazules.

Frukostrutin på och utcheckning från Cristina, sen iväg till platsen norr om **Jose Valverde** där vi dagen innan såg "mörk smaragdflickslända". Det är fortsatt gott om trollsländor, mest den mörka, hundratals på flera stopp längs vägen. Höstmosaikslända, större ängstrollslända, ljusröd ängstrollslända, vandrande ängstrollslända, vinterflickslända, "båg-flickslända", mindre smaragdflickslända, större sjötrollslända och en död *brun kejsartrollslända*. Purpurhäger och rödfalk ses fint.

På själva centrat har vi nu mer tid än dagen innan, så till kaffet kan vi nu i lugn och ro njuta av alla hägrar, ibisar, purpurhöns, snatteränder och skäggtärnor. En brunglada snor en ibisunge ur ett bo, karmintrollslända och mindre kejsartrollslända drar runt. När vi ser en *ägretthäger* har vi sett samtliga hägrar inklusive dvärgrördrom från centrat.

Det är varmt, 30 grader redan innan lunch. Vi drar vidare mot nordost, till **Isla Mayor** för lunch och påfyllning av vatten etc. Gott om ormörnar även idag. Vi noterar med

glädje en massa fasader i byn som är målade med fåglar och annat relaterade till omgivningarna.

Värmen är nu rätt påträngande vilket gör att promenaderna blir rätt korta, särskilt kring **Cañada de los Pájaros**, där vi egentligen tänkt lägga mer tid. Men vi ser kamsothöna väldigt fint, liksom rödhuvad dykand och lite annat smått och gott.

Vi tar oss över Guadalquivir på bilfärja i **Coria del Rio** och kör på småvägar ut till väg A-4 för att lite senare vika av mot **Espera**. Vi "roar" oss i bilen med att plocka fästingar och njuta av ett fräckt landskap. Minervauggla, ängshök och gåsgam ses från bilen, innan vi parkerar för att gå runt kring **Laguna Salada de la Zorrilla**.

Det är fortsatt hett, så varmt så att flera trollsländor föredrar skuggan och andra, som "*violett obelisk*" (*Trithemis annulata*), väljer att sitta i just obeliskposition. *Tjockfot* stöts och hörs ropa och någon *rödhöna* ses. Annars är det trollsländorna som här får all uppmärksamhet. Bland repriser som karmintrollslända, sjöflickslända, mindre kejsartrollslända och "båg-flickslända" ses nämnda obelisk samt den mycket fina "*lång(sträckt)a sjötrollsländan*" (*Ort-etrum trinacria*). Dagens favorit blir dock "*smalbandad rökslända*" (*Brachythemis impartita*), som charmar oss med sitt speciella uppträdande, då den följer oss längs stigarna och hoppas vi ska stöta upp något smarrigt för den att inmundiga. Några kopparänder och majbaggar ses också, innan vi lämnar platsen.

Laguna de Medina utgör nästa och dagens sista stopp. Det är nu rätt sent men fortfarande hett. Några svartvingade glador ses från bilen, liksom gåsgam. Polyglottsångare och pungmes hörs under promenaden. Fler och ännu fetare majbaggar ses fint, liksom några fler "smalbandade röksländor". Annars är det rätt dött nu, så vi ger upp försöket att hitta fler trollsländor.

Ganska hungriga, trötta och törstiga letar vi upp natthärbärge i **Alcalá de los Gazules** vid foten av bergen vi ska över i morgon. Det blir middag med gazpacho och på vildsvin, med sedvanlig artgenomgång innan vi drattar i säng vid 23.30-snåret. 17 trollsländor och 87 fåglar under dagen. Totalt nu 25/136.

3 juni: Vackra floders dag

Alcalá de los Gazules – scenic route A-375 och A-331 – Rio Hozgarganta, Jimena de la Frontera – Rio Guadiaro, San Pablo de Buceite – Rio Genal, SO Gaucin – Arroyo Hondo, OSO Algatocin – Grazalema.

Samling klockan åtta för en hastig kopp kaffe innan vi drog upp mot bergen på slingriga och långsamma vägar men med vackra vyer. Bitvis för vi genom lummiga och skogiga miljöer vilket gav nya researter som *större hackspett*, *träd-*

lärka, rödhake, bergsångare, iberisk gransångare och blåmes. Frukost intogs längs vägen med utsikt och trädnäktergal.

I **Jimena de la Frontera** blev det promenad längs **Rio Hozgarganta** och dess gamla akvedukter. Omgivningarna var rätt spektakulära, mycket vackra och artrika, med efterlängtrade trollsländor som "prakt trollslända" (*Macromia splendens*), "ljusröd flodflickslända" (*Platycnemis acutipennis*), "gul klubb trollslända" (*Gomphus simillimus*, endast usla obsar dock), "pokalflickslända", "mindre sjö trollslända", "epålettsjö trollslända", "kopparfärgad jungfruslända", "större sjö trollslända, och "violett obelisk". Mest tid lades nog på att försöka plåta flygande trollsländor, främst "prakt trollslända", förstås. Sommargylling, bergsångare, gåsgam, försärla, rödfalk, blåtrast och andalusisk murdla var andra trevligheter.

När vi väl kände att det var dags för nya vyer gick kosan åt nordost, till bron över **Rio Guadiaro i San Pablo de Bu- ceite**. Här dippade vi, då ingen "forstrollslända" (*Zygonyx torridus*) sågs, vare sig där eller någon annanstans. Det var troligen för tidigt, åtminstone att se dem vid vattnen. Annat trevligt bjöds det på dock, och inte minst togs många fina bilder här på arter som *stenflod trollslända* (*ssp unguiculatus*), "eldbandad obelisk", "violett obelisk", "kopparfärgad jungfruslända", "ljusröd flodflickslända"

och karmintrollslända. Podaliriusfjäril, cettisångare, sammethätta och mindre strandpipare fanns också där. Lunch intogs på ventan alldeles intill bron, och efteråt gjordes ett snabbt återbesök nere vid floden utan att något nytt kunde tillföras obsboken.

Vi träcklade oss vidare på lite mindre och kurvigare vägar mot **Gaucin**, där vi letade oss ned till **Rio Genal**, som var ytterligare en bra stake-out på "forstrollslända" som inte gav utdelning. Stenflodtrollslända, "epålettsjö trollslända" och "kopparfärgad jungfruslända" sågs förstås, vilka är tre av de nästan ständiga följeslagarna när man vandrar i och längs floderna här.

Dagens sista flodstopp gjordes **OSO Algatocin**, där vi vandrade upp i **Hondobäcken**. Här såg vi för första gången på resan den fina arten "större tångtrollslända" (*Onychogomphus uncatus*), som var riktigt fotogenisk och nästan vägrade flyga, kändes det som. Promenaden uppströms bäcken bjöd återigen på spektakulär natur, med höga klippor på ena sidan och galleriskog på den andra. Blå kejsartrollslända, "violett obelisk" och "kopparfärgad jungfruslända" sågs, men inga stenflodtrollsländor. Den senare verkade under resan för övrigt inte finnas där "större tångtrollslända" fanns, och vice versa förstås, men det kan ha varit slumpen.

Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera rekommenderas. Mycket vackert, med många intressanta arter, romerska lämningar och lättillgängligt.

Mot norr och **Ronda**, som endast passeras på avstånd. Alldeles innan **Grazalema** ser vi resans första *svarta stenskvättor*, samt härfågel, dvärgörn, blåtrast med mera, innan vi tog in för nattkvist i ännu en av alla favoritbyar (Grazalema alltså). Efter uppfräschning blev det kvällspromenad genom gemytliga kvarter till restaurang Torreón, där middag, reseplanering och artgenomgång genomfördes.

Bra dag, men färden tog längre tid än väntat på de slingriga vägarna. Vi hade planerat ytterligare något stopp och hoppats på "forstrollslända", men fick nöja oss med 14 trollsländearter och 63 fåglar. I säng strax efter midnatt. 32/143.

4 juni: På spaning efter panterlo

Grazalema – Ronda – Rio Guadalquivir, Arriate – Rio Guadalete, V Algodonales – Arroyo de Salado, Osuna – Los Pinos, NO Andújar – Rio Jándula, Sierra de Andújar – Los Pinos.

Vid åttasnåret blir det automatkaffe i vestibulen innan avfärd. Vi kommer inte särskilt långt, utan stannar så fort vi är utanför **Grazalema** för att äta frukost och kolla av traktens seglare. Det är en magnifik utsikt vi står framför, fint frukostställe, med svart stenskvätta, alpseglare, blåtrast och ny för resan blir *grågam*. Ingen säker kafferseglare ses, tyvärr, men det är nära, vi vill bara se den/de bättre men ger efter en stund upp.

Vi kör en dryg kilometer eller så innan vi stannar för

att *stensparv* ses intill vägen. *Lagerlärka* och fler svarta stenskvättor ses och gåsgam lite här och där. Enstaka dvärgörnar. Blåkråka, biätare, härfågel, alpkråka, alpseglare, klippsvala och ännu en gång troligtvis kafferseglare.

Mot **Ronda** där vi kör av fel och tröttnar på målet (ravinen) innan vi ens kommit dit pga trånga gator, myckna turister och ont om tid, så vi struntar i att besöka ravinen och passerar bara över Puente Nueva på vår väg mot **Arriate**. Det här är vår enda något låga sekvens på hela resan för efter Rondakaoset hamnar vi nu mitt i en obetydligt skyltad gryta av småvägar inne i byn. Till slut hittar vi ut, och rätt, men koordinaten för "ökenängstrollslända" (*Sympetrum sinaiticum*) visar sig ligga längs ett vattendrag som är avspärrat och i allra högsta grad privat. Blå.

Förbi Ronda igen, där vi spanar kafferseglare utan resultat längs vägen. Kör en bit åt NV, till och förbi **Algodonales**, för lokal för "gul klubbstrollslända", vid **Rio Guadalete**, men där går det inte heller att komma åt flodens vatten. Blå igen.

Vi fyller på med energi i form av kaffe och glass längs vägen, och då och där vänder oturen plötsligt. Den tar sig formen av en kungstrollslända som kommer flygande in i baren, en "epålettsjötrollslända" som sätter sig på en av blomkrukorna och en "kopparfärgad jungfruslända" som fladdrar förbi mellan stolarna på uteserveringen. Bisarrt, men efter det gick allt som en dans – igen.

Vi är lite distraherade av att vi måste vara på plats i skymningen i Sierra de Andújar för att spana panterlo, så vi tuffar skyndsamt vidare, nu mot nordost. Fina vyer och häcksparv ses längs vägen till **Osuna**, där vi åter ska besöka **Saladobacken**, där vi var redan första dagen men inte såg en enda trollslända. Ängshök ses mycket fint. Vi börjar med att besöka koordinaten för "gulvingad sjötrollslända", som vi aldrig var vid förra gången. Där är bäcken antingen helt torr eller svår att komma åt, med alldeles för hög och kraftig vegetation.

Vi "nödgas" därmed kolla stället vi kammade noll på förra gången, vilket verkligen känns "sådär". Nu är där ännu mindre vatten än tidigare, men kanske är det just det som "gör grejen", att det är mindre vatten i bäcken, för nu är där plötsligt gott om trollsländor intill bron! Flera "gulvingade sjötrollsländor" ses fint, och oväntat nog även "hornflickslända" (*Coenagrion caeruleum*), som vi inte visste skulle finnas där. Dessutom "eldbandad obelisk", mindre kejsartrollslända, blå kejsartrollslända och Ola får äntligen även han se "blek flodflickslända".

Nöjda och belåtna drar vi vidare mot nordost, förbi **Cordoba** och upp mot **Sierra de Andújar**, där vi tar in på Los Pinos. Vi kårar middag och drar efteråt ut i nationalparken (el motsv), d v s kör några kilometer mot ställen vi vet har utsikt och där vi då kan spana efter lo

i skymningen. Vi börjar med att gå runt lite kring bron över **Rio Jándula**, som ser riktigt fint ut för trollsländor. Det är lite sent dock, men stenflodtrollslända och några flodflicksländor ses ändå. Dessutom blåskator en masse och resans första *göktyta*.

Vi kör vidare en bit och stannar där det är fin utsikt över områdena kring oss. Vi spanar lo till hjärnorna blöder utan resultat, men det är enormt spännande och en oerhört fin kväll. Troligtvis den varmaste kvällen på hela resan, och från där vi står överblickar vi ett av troligtvis få ställen djur kan komma ner och dricka i floden. *Stenknäck* och *skogsduva* ses, liksom vildsvin och hjortar. Kungsfiskare pilar förbi. Rödhalsad nattskärra spelar och en hane flyger nästan på oss i sin iver att klatscha med vingarna i flykten. Vi flyttar på oss lite men ser ändå ingen lo. Kvällen är ändå magisk, det gör inget, det hade varit en sådan enorm bonus att faktiskt få se en panterlo. Vi beger oss när det börjar bli för mörkt, och roar oss åt rödhalsade nattskärror som sitter på vägen och vars ögon reflekterar bilens strålkastare.

Tillbaka på Los Pinos unnar vi oss GT:s och har artgenomgång. I säng ca 01.00. Tio trollsländor, 78 fåglar. 34/150.

5 juni: Eufori!

Los Pinos – Rio Jándula, Sierra de Andújar – Los Pinos – Rio Sotillo, Azuaga – Cabeza del Buey – Estanque de la Retama – stäppskådning – Hostal de Panaderia, Benquerencia de la Serena.

Under småtimmarna innan vi går upp hörs gröngöling, rödhalsad nattskärra, härfågel och sommargylling från rummen. Samling halv nio för en (stor) kaffe innan avfärd till **Rio Jándula** och frukost på picknickställe där. *Kungsfågel*, *nötväcka*, trädgårdsträdskrypare, gröngöling, blåskata, härfågel och *göktyta* hänger runt vår frukostplats, men blåskatorna är inte lika närgångna som de i Acebuche. Vi lämnar området för att köra mot Extremadura men ska först stanna till för att fotografera trafikskyltarna

som varnar för att det finns panterlo i området. Då och där, klockan 10.02, mellan kilometerskylt 19 och 20, skulle vi bli varse hur adekvata de skyltarna är.

Inte alls långt från vägen, på höger sida, uppenbarar sig en panterlo, en riktig, vild och lös panterlo, mitt på ljusa dagen: grovhet! Annica tvärbromsar (nåja), och inifrån bilen ser vi hur den kommer närmare och närmare, för att som närmast ses på bara några meters avstånd. Kamerorna smattrar, för bilen är den inte det minsta rädd. Först när den försvinner runt ett hörn och vi lämnar bilen för att se mer av den, blir den rädd och sätter iväg i full fart och sedan ser vi den inte mer. Vilken grej! Vi nyper oss i armarna och utbrister glädjetjut!

Vi sätter fart vidare och stannar till vid souvenirstället för att fira lon med kaffe, glass och losouvenirer, men får nöja oss med de två förstnämnda då affären inte har öppet. Vi har wifi och lägger ut bilder på lon, tagna med mobilkamerorna, fortfarande något skakade. Eufori!

Vi sliter oss därifrån till slut och drar mot Cordoba, eller förbi den staden snarare, mot och in i Extremadura. Tankar bilen med diesel och oss själva med godis innan vi stannar intill **Rio Sotillo**, strax söder om **Azuaga**. Trettio gåsgamar eller så hälsar oss välkomna. Floden ser mycket spännande ut, och snabbt har vi sett tio arter trollsländor eller mer. En hel familj iberiska varfåglar håller låda intill och en stor viperasnok försöker förgäves svälja en gigantisk fisk. Ser helt bisarrt ut.

Trollsländemässigt utgör självklart "*grön klafftrollslända*" (*Paragomphus genei*) höjdpunkten, en art som visar sig vara ännu snyggare i verkligheten än på bild. Flera hanar

ses, och totalt 14 eller fler arter. *Västlig trädfläckslända* var också ny, annars var det idel repriser som pokalfläckslända, "ljusröd flodfläckslända", "violett-" och "eldbandad obelisk".

På lokalens pluskonto noteras också en *rostsångar*-familj och en efterlängtd *spansk kejsarörn*. Vilket magnifikt stopp, rekommenderas varmt! Lokalen är även känd att hysa "mindre tångtrollslända" (*Onychogomphus costae*), men den börjar tyvärr för vår del att flyga först någon vecka senare.

Lunch intas i Azuaga innan vi fortsätter norrut mot stäppen. Handlar i **Cabeza del Buey** och sen drar vi ut på stäppen på småvägar. Det är gott om vit stork, ängshök och ormörn och helt otroligt mycket brun glada, kring 1000 ex! Vid **Estanque de la Retama** stannar vi till för trollsländor och inkasserar *vandrande smaragdflickslända*, mindre smaragdflickslända, större sjötrollslända, blå

mat dessutom. I säng kring midnatt. 17 arter trollsländor, 78 fåglar. 37/157.

6 juni: Närgångna gamar

Hostal de Panaderia, Benquerencia de la Serena – stäppskådning – Embalse vid Caceres – Monfragüe – Malpartida de Plasencia – Plasencia – Hotel Rural Puerta de Monfragüe.

Halvåttakaffe innan vi drar ut på stäppen igen och frukost med utsikt. Iberisk varfågel, minervauggla, svartbukig flyghöna, kalanderlärka, lagerlärka med mera avnjuts. Förmiddagen lades sedan på att skåda på stäppen och leta efter fler roliga arter. Stortrapp, skatgök, bred trollslända, fler iberiska varfåglar ses, och blåkråka och biätare var vanliga.

I trakten av **Caceres** går vi en stund kring ett "rekreativt

Analbihangen och sidoflärparna på bakroppen på hanarna av "grön klafftrollslända" *Paragomphus genei* är verkligen något utöver det vanliga. Rio Sotillo, S Azuaga.

kejsartrollslända och "bågfläckslända". Det är kvällning men det hindrar inte oss från att fortsätta skåda. Vi stannar när vi ser något spännande, som exempelvis *stortrapp*, som plötsligt bara står där och är så där häftig som stora trappar ju är. *Svartbukig flyghöna* drar över och kalanderlärka är vanlig.

Natthärbärge intas i **Benquerencia de la Serena** där tapas, GT, öl och artgenomgång utgör en perfekt avslutning på en närmast magisk dag. Lagom runda om fötterna skrattar vi oss igenom artgenomgången och försöker ta in allt roligt vi sett under dagen. Otroligt bra

centrum" och ser sommargylling, försärla, vandrande ängstrollslända och större sjötrollslända, men småtrapp lyser fortsatt med sin frånvaro. Kaffe och fika intas innan vi fortsätter. Vi stannar till då och då men på trollsländefronten ger det inte mycket mer än ännu fler epåletter och "bågfläcksländor".

Vi når **Monfragüe** och stannar – förstås – till vid **Peña Falcon**, där gåsgamarna flyger så nära att det ibland känns som de kommer för nära för kamerornas närgränser. Rostgumpsva, klippsva, blåtrast, svart rödstjärt, svart stork, grågam och resans första *pilgrimsfalk* ses också.

Kaffe, glass etc i **Villarreal de san Carlos** innan vi körde vidare, bara för att tvingas stå och vänta i ingenstans till ett brett fordon passerat. Efter väntan nådde vi i alla fall **Portilla del Tietar** som bjöd på ännu en gäsgamsodyssé, men inte på samma närhåll. *Smutsgam* – äntligen! – och inte mindre än tre adulta spanska kejsarörnar, varav en sågs riktigt, riktigt fint när den kom med mat till bo. Det är tyvärr väldigt blåsig och svårt att hitta lä, så vi njuter inte jättelänge. Synd, kanske hade vi sett uter eller kaffersegelare annars, två arter som ses ganska ofta just här.

Vi börjar kolla upp boende och är samtidigt allt hungriigare. Ser pilgrimsfalk i **Plasencia** och kör ”stadsturer” där och i **Malpartida de Plasencia** innan vi tar in på Hotel Rural Puerta de Monfragüe mitt i Monfragüesmeten så att säga. GT, middag, vin intas utomhus till ackompanjement av *herdesångare*, rödhalsad nattskär, blåskator,

eftersom det står hjortar och rödhöns på och längs vägen. Målet denna morgon är att se småtrapp, så vi kör mot stäppområdena kring **Trujillo**. Där stannar vi till på lämplig utsiktsplats och dukar fram en skral frukost. Tubarna plockas också fram och här och på två kommande stopp ses minst sju stortrappar plus flera ungfåglar, svart stork, skatgök, grågäms och vi hör, men ser inte, *småtrapp*.

Vi drar vidare och fortsätter stanna där det ”ser bra ut”. Mer spelande småtrapp, ytterligare nån stor dito och skatgök samt en minervaggl. Till slut ser vi en småtrappshane, eller i alla fall $\frac{3}{4}$ av sällskapet, för efter bara en liten stund försvinner han bakom ett krön.

I **Santa Marta de Magasca** tar vi kaffe- och kakpaus, sen bär det av norrut. Span från bilen, fotostopp för rödhuvade törnskator, biätare, blåkråka osv. Lunch intas vid floden i **Pinofrancuado**. Vi är nu mer ute efter troll-

Tidig morgonutsikt i Monfragüe.

rödhuvad törnskata med mera. Promenad efter middagen ger fler spelande rödhalsade nattskär, en nattskär, tjockfot och grönläckig padda. I säng ca halv ett. Fyra trollsländor, 78 fåglar. 37/160.

7 juni: Hej Irene!

Hotel Rural Puerta de Monfragüe – Monfragüe – trappskådning kring Trujillo – Pinofrancuado – Rio Hurdano mellan Rubiaco och Cerezal – Ávila.

Vi samlas för avfärd halv åtta och kör genom **Monfragüe** som kanske de första att göra så denna lördagsmorgon

sländor än vi varit de senaste 1-2 dagarna och självklart blir det därför svalare och något sämre väder. Vi är också en bit upp i berg så vi behöver den där solen nu. Under tiden får vi hålla till godo med försärla, svart rödstjert, klippsvala med mera.

Vi når **Rio Hurdano**, där det ser riktigt fint ut, men det är inte helt lätt att komma åt vattnet. På första stoppet, intill **Cerezal**, ser vi i alla fall ”gulstjärtad jungfruslända” (*Calopteryx xanthostoma*), stenflodtrollslända och större ängstrollslända. Det ser fint ut men är något blåsig och svalt. Nästa stopp är vid floden inne i byn **Nunomoral**, där

vi går i en dryg halvtimme utan att se en enda trollslända. Märkligt, och något oroande, då vi vet att Rio Hurdano i detta område ska vara väldigt bra. Så svalt är det ändå inte.

Vi kör någon kilometer tillbaka österut och stannar där floden åter går alldeles intill vägen. Det är lite mer sol nu och trollsländorna håller inte oss på sträckbänken längre. Det är inte så individrikt, men ganska artrikt. Mindre sjötrollslända, blåpannad sjötrollslända, västlig trädfläckslända, "gulstjärtad jungfruslända", "bågfläckslända", karmintrollslända, "större tångtrollslända", stenflodtrollslända roar oss efter lite trollsländetorka. En udda tecknad hona mindre kustfläckslända fascinerar, men mest roar fina obsar på "orangefläckad trollslända" (*Oxygastra curtisii*), där hanar ses patrullera och en hona lägga ägg. I vanlig ordning lägger vi tid på att försöka få bra flyktbilder. Trägen vinner...kanske. Det här var i alla fall en av de två mest önskade arterna vi hade kvar att se, återstår att se om den andra kan ses den också.

Tillbaka österut samma väg som vi kom. Svart stork ses lite då och då längs vägen och floden. Klockan går alldeles för snabbt. Det vi helst vill se är "kamouflerad flodmosaikslända" (*Boyeria irene*), och just nu känns det bra att veta att den arten ofta är aktiv sena eftermiddagar. Vi stannar till vid något ställe som inte direkt ger något, innan vi provar att köra av från vägen ner över en äldre bro, som vi såg redan från andra hållet och såg spännande ut. Nu är vi intill ett dämme, typ, precis öster om **Rubiaco**.

Det ser mycket riktigt fint ut så arter som stenflodtrollslända och mindre sjötrollslända ses fort. Väldigt många av de vi ser har just lämnat vattnen, vilket antagligen förklarar varför vi inte ser några *Gomphus*-arter: de har helt enkelt inte börjat flyga än. Lite flyt ska man ju ha, och det har vi sannerligen när vi hittar en "kamouflerad flodmosaikslända", yay! Finemang, nu känns det fint och väl värt resan till Rio Hurdano, som levererat trots kallare väder.

Vi drar nu snabbt österut för att slippa köra särskilt långt till

flygplatsen i morgon bitti. Landskapet vi passerar är varierat och bitvis riktigt fint och spännande. Snöklädda toppar, platta platåer och inte minst kilometer efter kilometer med lövängar med lind och ek. I läckra staden **Ávila** tar vi in på billigt hotell och efter uppfräschning blir det middag och GT-rutin på sköna restaurangen La Posada de Fruta, vilket rekommenderas. Uppsamling på hotellet efteråt men för första gången på resan utan artgenomgång. Trötta, i säng vid 01.00. 16 arter trollsländor, 71 fåglar. 40/161.

8 juni: Hemfärd och tågstrejk

Ávila – Madrid – Kastrup – Skåne.

Kaffe och croissant (för vissa i alla fall) klockan 07.15, sen iväg. Stannar till utanför staden för vybilder över de medeltida befästningsverken. "Riktig" frukost intas på mack, sen går det snabbt mot **Madrid** på betalväg. Lämnar bilen, checkar in, handlar livets nödtorft och landar i **Köpenhamn** 20 minuter innan utsatt tid. På grund av tågstrejk får vi skjuts av Annicas far till **Dalaplan** (Ola) och **Lund** (Magnus) medan Annica och Helena löser den senares problem att ta sig hem till **Öland** i strejken.

Resan är över för den här gången. Vart bär det hän nästa gång?

Kort om några lokaler

Nedan beskriver vi helt kort några av de bättre eller av olika skäl särskilt intressanta lokalerna vi besökte. Vi struntar nästan helt att nämna sådana som är bra beskrivna i fågelrapporter. Vi nämner förstås inte alla arter vi såg på respektive lokal utan bara några för att ge en bild av vad man kan se där.

Tebaravinen

Söker du efter den här platsen så var uppmärksam på att den anges på olika sätt i rapporter och på kartor. Tebaravinen, Teba Gorge, Tajo de Molino och ravinen öster om Huerta de la Cueva är några. Vi parkerade några 100 m öster om bron över ravin, här: 36°58'49.46"N, 4°52'45.30"V. Sen går man till bron och tar sig ned. Vi vandrade nere i ravin, åt NNO och sedan tillbaka. Besök rekommenderas om du är i faggorna, eller, det är faktiskt värt en omväg för att komma dit. Det är mycket vackert och rofyllt, och även om det är hett kan man svalka sig både i skugga och i vattnet.

Trollsländor: *Trithemis kirbyi*, *Orthetrum chrysostigma*, karmintrollslända, blå kejsartrollslända, blåpannad sjö trollslända, mindre kejsartrollslända.

Fåglar: gåsgam, gök, alpseglare, klippsva, försärla, blåtrast och alpråka. Det ska även finnas hökörn med mera.

Cano del Guadamar

Coto Doñana må vara ett våtmarksparadis, men ska man komma åt att se trollsländor måste man lämna alla förpreparerade stigar och besökscenter. De är alla nämligen utformade så att man alltid kommer till fotogömslen eller motsvarande, och alltså inte når själva våtmarkerna. Man kan stå där och se trollsländor flyga fram och åter, men alltid på behörigt avstånd. Men hav förtröstan: vi har ett mycket, mycket bra tips.

Åk till informationscentret Jose Valverde som ligger här: 37° 4'26.27"N, 6°22'37.27"V. Det finns också med på kartor över området. Vägarna dit är mycket bättre än vad som sägs i reserapporter som bara är några år gamla, så strunta i varningarna i dem. Däremot stämmer det att genvägen mellan El Rocio och Jose Valverde är stängd, åtminstone var den så vid vårt besök.

Vi betade oss genom stora arealer norrifrån Villamanrique genom att göra upprepade stopp längs sträckan söderut mot Jose Valverde för trollsländor. Det var ganska mager, tills vi nådde det som på kartorna heter Cano del Guadamar. Detta är ett drag med vatten nästan i formen av en halvmåne norr om Jose Valverde. En halvmåne, när där är gott om vatten i alla fall. Vid vårt besök var

det istället grunda laguner i olika stadier av att torka ut helt. Här löper vägen parallellt med grunda, riktigt fina, marismas längs en lång sträcka. Stanna till längs vägen där det ser bra ut och gör så flera gånger eller ta er helt enkelt tid att gå här länge. Här finns inga avspärningar eller motsvarande, det är helt öppet, och massor av trollsländor. Inte minst "mörk smaragdflickslända", en art vi helt räknat bort då det enligt både Observado och Dijkstra inte längre finns några kända lokaler för arten i Spanien! Resans bästa trollsländestopp.

Trollsländor: *Lestes macrostigma*, mindre smaragdflickslända, vinterflickslända, *Ischnura graellsii*, mindre kustflickslända, höstmosaikslända, mindre kejsartrollslända, blå kejsartrollslända, brun kejsartrollslända, större sjö trollslända, större ängstrollslända, ljusröd ängstrollslända, vandrande ängstrollslända.

Fåglar: Väl där så besök för all del centrat för fåglarnas skull. Man ser hela hägerkolonier, simänder med mera mycket fint. Vi såg alla hägerarter, inklusive ägrett och dvärgrördrom. Rödfalk, bronsibis, purpurhöna, snatterand, skäggtärna, ormörn. I norra delen av Cano del Guadamar kamsöthöna.

Laguna Salada de la Zorrilla

Det här är en av flera småsjöar några km väster om Espera. Vi hade lite ont om tid men fick ändå ut mycket av vårt besök. Sjöarna är väl beskrivna av andra i fågelreserapporter så vi fokuserar här kort på trollsländor. Vi parkerade här: 36°52'15.59"N, 5°51'52.39"V. Gick sedan på stigen söderut, passerade Saladasjön, men vände innan vi kom fram till Dulce (nästa sjö).

Längs och på stigen hittade vi flera individer av de flesta av arter vi var där för att se. Det är lite svårt att komma åt vattnet, men det gick på något ställe där stigen var som närmast sjön.

Trollsländor: *Ischnura graellsii*, sjöflickslända, mindre kejsartrollslända, *Orthetrum trinacria*, *Trithemis annulata*, karmintrollslända, *Brachythemis impartita*. Lokal för *Selysiothemis nigra*, som vi dippade.

Fåglar: Tjockfot, rödhöna, kopparand, ängshök, gåsgam.

Rio Hozgarganta, Jimena de la Frontera

En fin lokal, både för att där är spännande arter att se och för att platsen är estetiskt tilltalande. Vi parkerade inne i byn, ungefär här: 36°25'41.68"N, 5°27'11.83"V, och gick sedan längs floden västerut. Du vet att du kommit rätt när det längs stigen börjar dyka upp välbevarade lämningar av en romersk akvedukt.

Det är lätt att lägga mycket tid här, man kan vandra

ganska långt längs floden. Nyckelarterna är rinnande-vattenarter. Vi gick inte så värst långt, inte längre än hit: 36°25'44.50"N, 5°27'35.76"E. Det räckte för att se de arter vi hade planerat se.

Trollsländor: *Calopteryx haemorrhoidalis*, *Platycnemis acutipennis*, pokalflickslända, *Macromia splendens*, *Gomphus simillimus*, mindre sjötrollslända, *Orthetrum chrysostigma*, större sjötrollslända, *Trithemis annulata*. Det finns obsar av *Paragomphus genei* en bit längre upp längs floden, ungefär här: 36°26'21.03"N, 5°27'49.75"E.

Fåglar: Sommargylling, bergsångare, gåsgam, försärla, rödfalk, blåtrast.

Rio Guadiaro, San Pablo de Buceite

Parkera intill Venta de las Acacias här: 36°28'11.83"N, 5°24'26.06"E (helt ok lunch kan intas på Ventan för övrigt). Gå ner till floden under bron, det är enkelt att komma ner och ta sig fram åt båda håll, åtminstone en bit. Vi la rätt mycket tid här, mest för att vi visste att det är en mycket bra lokal för *Zygonyx torridus*. Vi kom tyvärr precis fel, då de antingen inte hade börjat flyga eller precis lämnat vattnet och tagit sig bort därifrån. Bara några dagar senare såg bekanta många ex på flera lokaler.

Trollsländor: *Calopteryx haemorrhoidalis*, *Platycnemis acutipennis*, stenflodtrollslända (*ssp unguiculatus*), *Trithemis kirbyi*, *T. annulata*, karmintröslända. Lokal för *Zygonyx torridus*.

Fåglar: Cettisångare, försärla, sammethätta.

Arroyo de Salado, Osuna

Den här bäcken är en av rätt få lokaler för *Orthetrum ni-*

tidinerve så kan vara värd ett besök enkom av den anledningen. Parkera och kolla runt bron här: 37°13'29.14"N, 5° 4'52.95"E. Bäckens är mycket liten och utgjorde vid vårt besök inte ens en rännil. Under och i anslutning till bron och på något ställe till fanns det dock djuphålur som fortfarande höll vatten. Vi besökte platsen två gånger. Första gången i kvällen och då såg vi inte en enda trollslända. Nästa gång kom vi på eftermiddagen och då var det som att besöka en helt annan lokal.

Trollsländor: *Coenagrion caerulescens*, *Platycnemis latipes*, mindre kejsartrollslända, blå kejsartrollslända, *Orthetrum nitidinerve*, *Trithemis kirbyi*.

Fåglar: Ängshök, spansk sparv, svarthakad buskskvätta, rödhöna, cettisångare.

Rio Sotillo, Azuaga

Vi parkerade SV bron här: 38°11'7.77"N, 5°40'58.92"E. Man kan antagligen gå långt både upp- och nedströms och få bra utdelning. Vi vandrade som vanligt ute i vattnet och på båda sidor av bron. Besök rekommenderas, det var en mycket lättillgänglig plats som säkert kan ge ännu mer än den gav oss. Särskilt om man kommer ännu något senare. Vi visste att det är en bra lokal för *Onychogomphus costae* men vi kom tyvärr något tidigt. En vecka senare ungefär lämnade de vattnet.

Trollsländor: Västlig trädfläckslända, pokalflickslända, *Ischnura graellsii*, *Platycnemis acutipennis*, *Paragomphus genei*, stenflodtrollslända (*ssp unguiculatus*), bred trollslända, *Orthetrum chrysostigma*, *Trithemis kirbyi*, *T. annulata*. Lokal för *Onychogomphus costae*.

Fåglar: Gåsgam, iberisk varfågel (häckning nära bron), rostsångare (hel familj intill bron), spansk kejsarörn.

Hane av *Trithemis kirbyi*, en av de arter som sprider sig snabbast norrut från Afrika i klimatförändringarnas spår. Det första fyndet i Spanien gjordes för inte särskilt många år sedan, men redan är det en vanlig art på många håll.

Rio Hurdano upp- och nedströms Nunomoral

Byn Nunomoral (40°24'24.99"N, 6°14'45.19"E) är en av flera byar längs Rio Hurdano. Vägen går nästan hela tiden parallellt med floden, så kör långsamt och stanna där det ser bra ut. Det här är en bit upp i bergen så tidigt besök på säsongen är nog inte att rekommendera. Det var nog främsta skälet till att vi exempelvis inte såg någon *Gomphus*-art.

Vi gjorde flera stopp, där några var i stort sett värdelösa och andra mycket givande. Se till att beta av flodens olika miljöer, alltså öppna och långsamma sträckor såväl som mer skuggiga delar. Några av arterna (*Boyeria irene* inte minst) håller nästan endast till där grenar hänger över vattnet medan andra föredrar det rakt motsatta.

Vi såg en hel del intressanta arter men hade lite oflyt med vädret för första och enda gången på resan. Vi hade också lite bråttom.

Trollsländor: *Calopteryx xanthostoma*, *Calopteryx haemorrhoidalis*, västlig trädfläckslända, pokalfleckslända, *Ischnura graellsii*, mindre kustfläckslända, *Platycnemis latipes*, stenflodtrollslända, *Onychogomphus uncatus*, mindre sjötrollslända, blåpannad sjötrollslända, karmintrollslända, *Oxygastra curtisii*, större ängstrollslända.

Fåglar: Svart stork.

Kameleont: El Portil – Punta Umbria

Vi hittade kameleont genom att leta i cirka en kvart i ärtväxten *Retama (Lygos) monosperma*. Det är mellanstora till stora buskar som växer på båda sidor av vägen HV-4112 mellan El Portil och Punta Umbria, SV Huelva.

Är du ändå i området för att skåda fågel i de fina områdena i Marismas del Odiel kring Huelva är detta ett bra tips att slå ihjäl en stund med.

Vår enda vägledning var att arten fanns i området och att den föredrar just den växten. Inte mycket att gå på med andra ord, men det gick lysande. Ungefär här: 37°11'51.36"N, 7° 0'30.76"E.

Panterlo: kring Rio Jándula, Sierra de Andújar

Det här området är väl i princip det enda stället i världen man har chans att se panterlo på utan att anlita guide. Vi hade blivit tipsade om att i skymningen spana efter lo från olika platser med bra utsikt, där de ibland kommer ner till floden för att dricka. Vi besökte två platser som ligger nära varandra.

Det ena stället är en höjd intill ett stort dämme, här 38° 9'52.96"N, 3°59'39.09"E. Parkera på den uppenbara platsen för ändamålet och klättra upp så får man fin utsikt.

Den andra platsen är längs vägen dit, ungefär här: 38° 9'23.34"N, 4° 0'17.07"E. Vi spanade från en plats på vägen där det fanns stora cementblock att sitta på.

Vi såg ingen lo men väl blåskata, vildsvin, kronhjort och rödhalsad nattskärja.

Den lo vi faktiskt såg spankulerade nära vägen ungefär här 38° 8'5.92"N, 3°59'50.43"E, mellan kilometerskylt 19 och 20, kl. 10 på förmiddagen. Ett tips är att söka efter rapporter på nätet då det finns flera som beskrivit hur och var de letat och sett lo i området.

Är du ändå där så kolla trollsländor vid bron över floden.

Vilken gynnare! Och vilken tur (?) vi hade som hittade en så enkelt. Se ovan var och hur.

Observerade arter

Trollsländor

Svenska namn inom "citationstecken" är ej antagna men föreslagna till Namnkommittén 2012. Antalet observationsdagar inom parentes.

"Gulstjärtad jungfruslända" *Calopteryx xanthostoma* (1)
5 ex Rio Hurdano 7/6.

"Kopparfärgad jungfruslända" *Calopteryx haemorrhoidalis* (5)
28/5: 3 ex Arroyo de Lavadero, Marchena. 30/5: 3-5 ex Arroyo de Solecho, Embalse de Iznajar. 3/6: 25 ex under dagen i Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera, Rio Guadiaro vid San Pablo de Buceite, Rio Genal SO Gaucin och Arroyo Hondo, OSO Alcatocin. 4/6: 15 ex under dagen i Rio Guadalete V Algodonales, Arroyo de Salado vid Osuna och Rio Jándula i Sierra de Andújar. 7/6: 2 ex Rio Hurdano.

Vandrande smaragdflickslända *Lestes barbarus* (1)
5/6: 1 teneral i Estanque de la Retama.

Mindre smaragdflickslända *Lestes virens* (3)
1/6: 1 hane norr om Jose Valverde. 2/6: 5 hanar samma plats. 5/6: 15 tenerala i Estanque de la Retama.

"Mörk smaragdflickslända" *Lestes macrostigma* (2)
1-2/6: Allmän norr om Jose Valverde.

Västlig trädflickslända *Chalcolestes viridis* (2)
5/6: 1 teneral hane Rio Sotillo. 7/6: 1 hona Rio Hurdano.

Vinterflickslända *Sympecma fusca* (2)
1-2/6: 10-20 ex norr om Jose Valverde.

"Bågflickslända" *Ischnura graellsii* (9)
Inte så individrik men sedd till antalet platser den sågs på var denna art den vanligaste och mest spridda.

Mindre kustflickslända *Ischnura pumilio* (2)
1/6: En grön hona inne i Jose Valverde, hade alltså flugit in i lokalen. 7/6: 1 blå hona Rio Hurdano.

Sjöflickslända *Enallagma cyathigerum* (2)
29/5: 25 ex Laguna Dulce. 2/6: 5 ex Laguna Salada de Zorrillo.

"Hornflickslända" *Coenagrion caeruleum* (1)
4/6: 3-4 hanar Arroyo de Salado, Osuna.

Pokalflickslända *Erythromma lindenii* (3)
3/6: Mer än 20 ex Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera. 5/6: 10 ex Rio Sotillo, Azuaga. 7/6: 1 hane Rio Hurdano.

"Ljusröd flodflickslända" *Platynemesis acutipennis* (3)
3/6: 25-30 ex under dagen i Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera, Rio Guadiaro vid San Pablo de Buceite, Rio Genal SO Gaucin och Arroyo Hondo, OSO Algodonales, Arroyo de Salado vid Osuna och Rio Jándula i Sierra de Andújar. 5/6: Enstaka ex Rio Sotillo, Azuaga.

"Blek flodflickslända" *Platynemesis latipes* (3)
30/5: 2 ex Rio Genil, Cuevas Bajas. 5 ex Rio de la Hoz, Embalse de Iznajar. 4/6: 2 ex Arroyo de Salado vid Osuna. 7/6: 2 ex Rio Hurdano.

Höstmosaikslända *Aeshna mixta* (2)
1-2/6: 3-5 tenerala norr om Jose Valverde.

Blå kejsartrollslända *Anax imperator* (6)
Patrullerande hanar sågs på flera platser under sex dagar.

Mindre kejsartrollslända *Anax parthenope* (5)
Som föregående art men något fler individer sågs och även honor.

Brun kejsartrollslända *Anax ephippiger* (1)
2/6: 1 död hane norr om Jose Valverde.

"Kamouflerad flodmosaikslända" *Boyeria irene* (1)

7/6: 1 ex Rio Hurdano.

"Gul klubb trollslända" *Gomphus simillimus* (1)

3/6: 2-3 ex Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera.

"Större tång trollslända" *Onychogomphus uncatus* (2)

3/6: 5 hanar Arroyo Hondo, OSO Algotocin. 7/6: 3 hanar Rio Hurdano.

Stenflod trollslända *Onychogomphus forcipatus unguiculatus* (4)

3/6: 7-10 ex under dagen i Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera, Rio Guadiaro vid San Pablo de Buceite, Rio Genal SO Gaucin och Arroyo Hondo, OSO Algotocin. 4/6: 10 ex under dagen i Rio Guadalete V Algodonales, Arroyo de Salado vid Osuna och Rio Jándula i Sierra de Andújar. 5/6: Enstaka ex Rio Jándula i Sierra de Andújar och Rio Sotillo, Azuaga. 7/6: 15 ex Rio Hurdano.

"Grön klaff trollslända" *Paragomphus genei* (1)

5/6: 10-12 hanar Rio Sotillo, Azuaga.

Kung trollslända *Cordulegaster boltonii algerica* (2)

30/5 2 hanar Arroyo de Solecho, Embalse de Iznajar. 4/6: 1 ex flög in i en restaurang utanför Algodonales.

"Orange fläckad trollslända" *Oxygastra curtisii* (1)

7/6: 2-3 hanar och 1 hane Rio Hurdano.

"Prakt trollslända" *Macromia splendens* (1)

3/6: minst 4 ex, troligen alla hanar, Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera.

Bred trollslända *Libellula depressa* (2)

29/5: 5-8 ex Laguna de Fuente de Piedra. 5/6: 2 hanar Rio Sotillo, Azuaga.

Större sjö trollslända *Orthetrum cancellatum* (8)

Sedd nästan dagligen i många olika miljöer.

Mindre sjö trollslända *Orthetrum coerulescens* (3)

3/6: 1 ex Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera, 1 ex Rio Guadiaro vid San Pablo de Buceite. 5/6: 2 hanar Rio Sotillo, Azuaga. 7/6: 3 hanar, 5 honor Rio Hurdano.

Blåpannad sjö trollslända *Orthetrum brunneum* (2)

29/5: 1 hane, 1 hona Laguna de Fuente de Piedra, 1 hane Tebaravinen. 7/6: 5 ex Rio Hurdano.

"Gulvingad sjö trollslända" *Orthetrum nitidinerve* (1)

4/6: 4 hanar Arroyo de Salado vid Osuna.

"Epålettsjö trollslända" *Orthetrum chrysostigma* (8)

En av de vanligast förekommande arterna, ofta sedd i tiotals exemplar längs rinnande vatten.

"Lång(sträckt) sjö trollslända" *Orthetrum trinacria* (1)

3/6: 5-10 ex, både hanar och honor, Laguna Salada de Zorrillo.

Är man obekant med hur honor eller unga hanar av *Trithemis*-arterna ser ut så kan de vara svårbestämda. Här en hona *T. annulata*. Hanen tar man svårligen fel på, se bild på nästa sida.

Vandrande ängstrollslända

Sympetrum fonscolombii (6)

En av de vanligast förekommande arterna, ofta sedd i tjugotals exemplar vid stillastående vatten.

Större ängstrollslända *Sympetrum striolatum* (4)

1-2/6: 25 resp. 50 ex norr om Jose Valverde. 5/6: 1 ex Rio Jándula i Sierra de Andújar. 1 ex Rio Sotillo, S Azuaga. 7/6: 5 ex Rio Hurdano.

Ljusröd ängstrollslända *Sympetrum meridionale* (2)

1-2/6: 1 resp. 15 ex norr om Jose Valverde.

Karmintrollslända *Crocothemis erythraea* (8)

I princip sedd med något ex i varje lämplig miljö.

"Violett obelisk" *Trithemis annulata* (3)

2/6: 3 ex Laguna Salada de Zorrillo. 3/6: enstaka ex under dagen i Rio Hozgarganta vid Jimena de la Frontera, Rio Guadiaro vid San Pablo de Buceite, och Arroyo Hondo, OSO Algatocin. 5/6: 1 hane Rio Sotillo, Azuaga.

"Eldbandad obelisk" *Trithemis kirbyi* (4)

29/5: 5 hanar Tebaravinen. 3/6: 7-8 hanar Rio Guadiaro, San Pablo de Buceite. 4/6: 1 hane Arroyo de Salado, Osuna. 5/6: 3 hanar Rio Sotillo, Azuaga.

"Smalbandad rökslända" *Brachythemis impartita* (1)

2/6: 1 hane Laguna Salada de Zorrillo. 3 honor Laguna Medina. **OBS:** Det anges i t ex Dijkstra att det är *B. leucosticta* som finns i södra Spanien. Först på senare år har den arten visat sig bestå av två arter, och *B. leucosticta* finns inte i Europa.

Nära upplevelser av hane "violet obelisk" (*Trithemis annulata*), gåsgam och blåskata.

Fåglar

Det blev totalt 161 fågelarter sedda eller hörda under resan. Det får anses som ganska bra så pass sent och för att fokus inte alls låg på fåglar. Man går mycket med näsan i backen när man kollar trollsländor så en del tysta fåglar passerar obemärkta.

Nedan listar vi samtliga fågelarter vi hade på resan, med antal obsdagar efter artnamnet, vilket ger en indikation om hur vanliga varje art är. Det finns så många bra reserapporter och guider så det ger inte mycket mer om vi också skulle detaljskriva om alla fåglar. Det innebär inte att vi saknar tips att ge, så hör av dig om det är någon art du vill veta mer om.

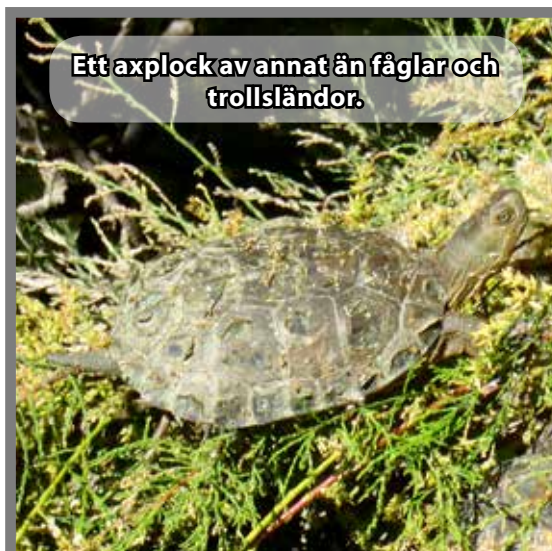
Grågås	4
Gravand	4
Gräsand	11
Snatterand	2
Skedand	4
Marmorand	1
Brunand	4
Rödhuvar dykand	2
Kopparand	3
Rödhöna	6
Svarthalsad dopping	3
Smådopping	4
Skäggdopping	3
Dvärggrördrom	2
Natthäger	3
Kohäger	7
Rallhäger	2
Silkeshäger	6
Ägretthäger	1
Gråhäger	7
Purpurhäger	3
Svart stork	4
Vit stork	11
Bronsibis	3
Skedstork	4

Större flamingo	5	Större strandpipare	2	Rödhalsad nattskärra	4
Svartvingad glada	3	Mindre strandpipare	5	Tornseglare	11
Brunglada	9	Svartbent strandpipare	1	Blek tornseglare	7
Rödglada	3	Tofsvipa	1	Alpseglare	3
Smutsgam	1	Kärrensäppa	1	Kungsfiskare	3
Gåsgam	9	Spovsnäppa	1	Biätare	11
Grågam	3	Rödspov	3	Blåkråka	8
Ormörn	7	Rödbena	3	Härfågel	10
Brun kärrhök	6	Skrattmås	2	Göktyta	2
Ängshök	8	Silltrut	1	Gröngöling	2
Ormvråk	10	Medelhavstrut	4	Större hackspett	2
Dvärgörn	8	Rödnäbbad trut	1	Kalanderlärka	4
Spansk kejsarörn	2	Småtärna	1	Dvärglärka	1
Rödfalk	7	Sandtärna	6	Tofslärka	11
Tornfalk	9	Skäggtärna	4	Lagerlärka	3

Pilgrimsfalk	1	Svartbukig flyghöna	2	Trädlärka	2
Rörhöna	6	Klippduva/Tamduva	11	Sånglärka	1
Purpurhöna	4	Skogsduva	3	Klippsvala	5
Sothöna	5	Ringduva	11	Ladusvala	11
Kamsothöna	2	Turkduva	11	Rostgumpsvala	10
Småtrapp	1	Turturduva	5	Hussvala	11
Stortrapp	3	Skatgök	3	Fältpiplärka	1
Skärfläcka	4	Gök	7	Gulärka	5
Styltlöpare	7	Kattuggla	1	Forsärka	6
Tjockfot	4	Minervauuggla	4	Sädesärka	9
Rödvingad vadarsvala	7	Nattskärra	2	Strömstare	1

Gärdsmyg	4
Järnsparv	1
Rödhake	3
Sydnäktergal	8
Trädnektergal	2
Svart rödstjärt	4
Svarthakad buskskvätta	9
Medelhavstenskävta	3
Svart stenskävta	2
Blåtrast	6
Koltrast	11
Vassångare	3
Cettisångare	9
Grässångare	11
Rörsångare	6
Trastsångare	8
Macchiasångare	5
Polyglottsångare	3
Provencesångare	1
Rostsångare	1
Sammetshätta	10
Herdessångare	1
Törnsångare	4
Svarthätta	6
Bergssångare	3
Iberisk gransångare	1
Kungsfågel	2
Brandkr kungsfågel	1
Grå flugsnappare	2
Stjärtmes	6
Svartmes	1
Blåmes	5
Talgoxe	8
Pungmes	3
Nötväcka	1
Trädgårdsträdskrypare	6
Sommargylling	9
Iberisk varfågel	5
Rödhuudad törnskata	9
Nötskrika	4
Blåskata	9
Skata	9
Alpkråka	4
Kaja	10
Kråka	4

Korp	10
Svart stare	11
Gråsparv	11
Spansk sparv	6
Stensparv	2
Bofink	9
Gulhämpling	11
Grönfink	11
Steglits	11
Hämpling	8
Stenknäck	2
Häcksparv	1
Kornsparv	11

Grod-, kräl- och däggdjur

Det finns mycket i Spanien att se som varken är fåglar eller trollsländor. Vårt fokus låg, bortsett från panterlo, inte alls på dessa arter, men flera av dem var riktigt trevliga bekantskaper. Panterlo och kameleont utgjorde till och med två av resans absoluta höjdpunkter. Här följer ett axplock, vi hade fler arter, inte minst kräldjur, men alla är inte artbestämda.

Kärrenköldpadda
Iberisk bäcksköldpadda
Iberisk sjögroda
Murgecko
Pärlödlä
Fransfingerödlä
Kameleont
Spansk sandlöpare
Andalusisk murödlä
Viperasnok
Västlig lövgroda
Hare
Kanin
Panterlo
Dovhjort
Kronhjort
Vildsvin

Litteratur & referenser

- Dijkstra et al: Field Guide to the Dragonflies of Britain and Europe 2006.
- Flera personliga kontakter (kontakta undertecknad om du vill ha kontaktuppgifter)
- Junta de Extremadura: Birdwatching Routes in Extremadura.
- Observado <http://observado.org/>
- Rough Guide (finns flera olika över Spanien och enskilda regioner).
- Lonely Planet (finns flera olika över Spanien och enskilda regioner).

Vill du komma i kontakt med spanska trollsländeskådare men inte har några tidigare kontakter rekommenderas gruppen på Facebook som heter El Rincón de las Libélulas.

Reserapporter el motsv (ett urval)

- John Cantelo Birding Cadiz Province A quick guide to 12 top sites. <http://birdingcadizprovince.weebly.com>.
- John Cantelo Birding Cadiz Province with forays into Malag & Seville Provinces. Standard Edition Spring 2013. <http://birdingcadizprovince.weebly.com>.
- D G Chelmick: Trip Report - Spain 2012 - Part 1 to 4.
- Lee Dingain: Sierra de Andújar Natural Park, Sierra Morena, Spain 1 to 5 February 2010.
- Dave Gosney: Finding Birds in Southern Spain.
- Nikolaj Winther Johannsen & Erland Refling Nielsen: Dragonflies in Extremadura, Spain.

Är något oklart eller behöver du mer detaljerade tips? Verkar något vara felaktigt?
Saknar du något i rapporten? Hör gärna av dig till

magnus.billqvist@gmail.com

Stortrapp på stäppen är en vacker syn.

